

מסורת הש"ס

(א) [במ"א: במנות], (ב) צ"צ קבא; (ג) [ל"ל והכתיב], (ד) לקמן פב; (ה) מגילה ג. ע"ש, (ו) שמכננין זו למילת, (ז) [דף לג:];

לעזי רש"י

אורטייא"ש [אורטיא"ש]. סרפרים. אלו"ם. אלוס.

מוסף רש"י

פלילות, רבי (דקמן 8:ב).

רבינו חננאל

מלשון חטא ישראל אע"פ שחטא ישראל קרי להו רחמנא. ביני חלפי מין הדס עד כדגרסינן בפרק לולב הגזול. וגם עברו את בריתו. וגם לקחו מן החרם וגם גבנו וגם כחשו וגם שמו בכליהם ה' גם. מלמד שעבר על חמשה חומשי תורה. א"ל ריש גלותא לרב הונא עכן חטא בניו ובנותיו מה עשו שלקחן יהושע. א"ל וליטעמין כל ישראל מה חטאו. אלא לדרוחם. כלומר לייסורם כדכתיב וכל ישראל ישמעו וייראו. כתיב וישרפו אותם באש ויסקלו אותם באבנים ויציקום לפני ה' מלמד בעלי חיים בסקילה. כתיב ויציקום לפני ה' מלמד שחבטן עמד ואמר רבון כל העולמים על זה יפלו רובה של סנהדרין כו'. אמר רב תחנונינן ידבר רש זה משה רבינו ועשיר יענה עזות זה יהושע שאמר ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן ואסיקנא האי דנפל יהושע קמי המלאך בלילה משום דאמר ליה אני שר צבא ה'. עתה באתי. וגמירי דלא מפקי השדים שם שמים לבטלה שאילולי כך אסור לאדם לתת שלום לחבירו בליל' שמא שד הוא ונמצא

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

עכּן מ"ט איענוש. ישראל עליה הלא מן הנסמרות היא: **חטא ישראל**. מדלל אמר חטא העם עדיין שם קדושתם עליהם: **חילפי**. אורטייא"ש: **מושך בערלה**. משך את עור אמתו תמיד עד שנשמרצצה וכיסתה את ראש הגיד כדי שלא יראה מהול: **פשיטא**. הא ר'

עכן מאי טעמא איענוש משום דהוו ידעי ביה אשתו ובניו יחטא ישראל אמר רבי אבא בר זבדא אע"פ שחטא ישראל הוא אמר ר' אבא היינו דאמרי אינשי אסא דקאי ביני חילפי אסא שמיא ואסא קרו ליה יוגם עברו את בריתי אשר צויתי אותם גם לקחו מן החרם גם גבנו גם כחשו גם שמו בכליהם אמר ר' אילעא משום ר' יהודה בר מספרתא מלמד שעבר עכן על חמשה חומשי תורה שנאמר חמשה גם ואמר רבי אילעא משום רבי יהודה בר מספרתא עכן מושך בערלתו היה כתיב הכא וגם עברו את בריתי וכתיב התם ²את בריתי הפר פשיטא מהו דתימא במצוה ⁂ גופיה לא פקר קמ"ל ³וכי עשה נבלה בישראל א"ר אבא בר זבדא מלמד שבעל עכן נערה המאורסה כתיב הכא וכי עשה נבלה וכתיב התם ⁂כי עשתה נבלה בישראל פשיטא מהו דתימא כולי האי לא פקר נפשיה קמ"ל רבינא אמר דיניה כנערה המאורסה דבסקילה אמר ליה ריש גלותא לרב הונא כתיב ⁂ויקה יהושע את עכן בן זרח ואת הכסף ואת האדרת ואת לשון החורב ואת בניו ואת בנותיו ואת שורו ואת חמורו ואת צאנו ואת אהלו ואת כל אשר לו אם הוא צאנו בניו ואת בנותיו מה חטאו אמר ליה וליטעמין אם הוא חטא כל ישראל מה חטאו דכתיב ⁂וכל ישראל עמו אלא לרדותן ה"ג כדי לרדותן ⁂וישרפו אותם באש ויסקלו אותם באבנים בתרתי אמר רבינא הראוי לשריפה לשריפה הראוי לסקילה לסקילה ⁂וארא בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף רב אמר איציטלא דמילתא ושמואל אמר סרבלא דצריפא ⁸ויציקום לפני ה' אמר רב נחמן בא וחבטם לפני המקום אמר לפניו רבש"ע על אלו תיהרג רובה של סנהדרין דכתיב ⁹ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש ¹⁰ותניא שלשים וששה ממש דברי ר' יהודה אמר לו ר' נחמיה וכי שלשים וששה היו והלא כנגד רובה של סנהדרין אמר רב נחמן אמר רב מאי דכתיב ¹⁰תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות תחנונים ידבר רש זה משה ועשיר יענה עזות זה יהושע מאי טעמא אילימא משום דכתיב ויציקום לפני ה' ואמר רב נחמן בא וחבטן לפני המקום אטו פנחס לא עביד הכי ¹¹(דכתיב) ¹¹ויעמד פנחס ויפלל ותעצר המגפה ¹²ואמר ר' אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד שעשה פלילות עם קונו בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו רבוננו של עולם על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל דכתיב ¹²ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף ואלא מהכא ¹³למה העברת העביר

דנסמרות משעברו ונגלות לעולם אמר ליה רבי נחמיה וכי ענש על הנסמרות והלא כבר נאמר עד עולם ואי קאי עד עולם אנסמרות ע"כ יש להשוותן דצאותו ענין דקאי אנגלות קאי אנסמרות דמסממא קאי צוה אס איתא דקאי אתרווייהו אלא ודאי לא קאי אנסמרות כלל שזו היא הסברא דלא מיענשי אחריני עלייהו לעולם ולא כתיב נסמרות אלא להקיש להו נגלות דכשם שלא ענש על הנסמרות קודם שעברו שזו הסברא כך לא ענש על הנגלות ולהכי איתא היקש ונקודה דאי לאו נקודה ה"א דהאי היקש דלא מיענשי עונשא רצא אכל זוטא מיענשי לפי שהיה להם לנחמות קמ"ל נקודה דלא מיענשי כלל ולפי' נקודה דע"ין לא יתישב לר' נחמיה:

וּאִתָּם ריחקתם ששים מִיָּצִין. דהר גרויס ורר עיצל היו רחוקים ששים מיל מן הירדן כדאיתא בפרק אלו נאמרין (סוטה דף לו.) ויש לתמוה והלא כדין עשה דהא כתיב והיה צעזכרם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מניחם אחתם היום צהר עיצל ומה היה יכול לעשות שלא מנחם הר גרויס ורר עיצל עד שם וצפרק אלו נאמרין" פלגיני תנאי דתניא אלא המה צעצר הירדן מעצר הירדן ואלין דברי ר' יהודה פירוש צרחוק מן הירדן היושב צעריה אלו הר גרויס ורר עיצל שיושצין צהר כותים ר"א אומר הלא המה צעצר הירדן סמוך לירדן דאי מעצר הירדן ואלין והכתיב והיה צעזכרם את הירדן וס"ל לר"א דהר גרויס ורר עיצל צססמוך לירדן דצר הכתוב ושנים היו וצירושלמי אמר מה מקיים רבי אליעזר הר גרויס ורר עיצל צ' גבשושית עשו וקראו לאחת הר גרויס ולאחת הר עיצל על דעתיה דר' יהודה ששים מיל הלכו צאותו היום על דעתיה דר' אליעזר לא וזו ממקומן והששת ר' שילא דהכא סדר דקראי כר' אליעזר והיה לו ליהושע לעשות כן והוא הלך להר גרויס ורר עיצל שצין הכותים ורר דלמר הכא דיהושע שפיר עצד מני סצר כרצי יהודה או כר' אליעזר:

חִיִּישִׁינָן שמא שד הוא. דוקא צשדות וזהרים מקום שאין בני אדם מלויין דשכימי שם שדים אפי' ציוס כדהיא' דפ' צתרא דיצמות (דף קכז. ושס) שעלה להר אכל צעיר אפילו צלילה לא חיישינן דאי לאו הכי היאך אדם נותן שלום לחצירו צלילה והיאך אשה מתגרשת צלילה והא דלא משני הכא דחזו לה צצואה דצצואה כדמשני (ציצמות שס) משום דלין צצואה ניכרת צלילה: הא

את העם הזה את הירדן משה נמי מימר אמר ¹⁴למה הרעתה לעם הזה אלא מהכא ¹⁵ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן ¹⁵ויאמר ה' אל יהושע קום לך דריש ר' שילא א"ל הקב"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי ¹⁶והיה בעברכם את הירדן תקימו ואתם ריחקתם ס' מיל בתר דנפק אוקים רב אמורא עליה ודרש ¹⁷כאשר צוה ה' את משה עברו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה א"כ מה ת"ל קום לך א"ל אתה גרמת להם והיינו דקאמר ליה בעי ¹⁸ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה וגו' ¹⁹ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו' ²⁰ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי [ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחו] היכי עביד הכי והאמר רבי יוחנן ²¹אסור לו לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה חיישינן שמא שד הוא שאני התם דקאמר ליה אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' ודילמא משקרי גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה א"ל

^[1] ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד לגגו וחרבו שלופה בידו ויך יהושע אֶליוֹ ויאמר לו הֲלָנוּ אִתָּה אֵם לְצָרִינוּ: יהושע ה' יג

^[2] ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי ויפל יהושע אֶל פְּנֵיו אֶרְצָה וישתחו ויאמר לו מה אֲדֹנִי מדבר אֶל עַבְדּוֹ: יהושע ה' יד

מד.

תורה אור

- חטא ישראל וגם עברו את בריתי אשר צויתי אותם וגם לקחו מן החרם וגם גָּבְנוּ וגם כחשו וגם שמו בכליהם: יהושע ז יא
- וְעַד זָכַר אֲשֶׁר לֹא יִמּוּל אֶת בֶּשֶׂר עֲרֻלּוֹ ונִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת מִעַמִּיקֵי אֶת בְּרִיתִי הַפֶּר: בראשית יז יד
- וְהָיָה הַנֶּלְכָּד בְּחָרֹם יִשְׂרָאֵל בְּאֵשׁ אוֹתוֹ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לוֹ בִּי עֶבֶר אֶת בְּרִית יי וכי עשה נְבִלָה בְּיִשְׂרָאֵל: יהושע ז טו
- וְהוֹדִיעָנוּ אֶת הַנֶּחֱרָץ אֵל פִּתְחוֹ בֵּית אֲבִיהֶ ויִּסקְלוּהָ אֲנָשִׁי עִירָה בְּאֲבָנִים וּמָתָה כִּי עָשָׂתָה נְבִלָה בִּישְׂרָאֵל לְנֹזְתוֹ בֵּית אֲבִיהָ וּבַעֲרָה הָרָע מִקִּבְּרָהּ: דברים כב כא
- וְיָקַח יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֶקֶן בֶּן זֶרַח וְאֵת הַכֶּסֶף וְאֵת הָאֲדָרֶת וְאֵת לִשׁוֹן הַזֶּהָב וְאֵת בָּנָיו וְאֵת בָּתְנָיו וְאֵת שׁוֹרֹו וְאֵת חֲמֹרֹו וְאֵת צֹאנֹו וְאֵת אֲהֻלוֹ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ וַיַּעֲלֹו אֹתָם עִמָּק עֲבָדֹו: יהושע ז כד
- וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מַה עֲבַרְתֶּנוּ יַעֲקֹב יי ביום הזה וירָגְמָו אֹתוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל אֲבֹן וִישְׂרָפֻו אֹתָם בְּאֵשׁ ויִּסקְלוּ אֹתָם בְּאֲבָנִים: יהושע ז כה
- וַאֲרָא בִשְׁלַל אֲדָרֶת שׁוֹבָה וּמֵאֲתִים שְׁקָלִים כֶּסֶף וְלִשׁוֹן זָהָב אַחֵר חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים מִשְׁקָלוֹ וְאַחַדָּם וְאֲקָרָם וְהָיָם טַמְוִינִים בְּאֶרֶץ בְּתוּרָה וְהָאֲהִיל וְהַכֶּסֶף חֲתוּתִיהָ:

- יהושע ז כא
- וַיִּקְרְחוּ מִתּוֹךְ הָאֶהָל וַיָּבִיאוּם אֶל יְהוֹשֻׁעַ וְאֵל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֵאֵם לִפְנֵי יי: יהושע ז כג
- וַיְבֹר מִהֶם אֲנָשִׁי הָעֵי כֶּשֶׁלִּישׁ וְשִׁשְׁיָה אִישׁ וַיִּדְּפֹוּם לִפְנֵי הַשָּׁעַר עַד הַשְּׂבָרִים וַיָּכּוּם בַּמִּזְרָךְ וַיִּפֹּס לִבָּב הָעָם וַיִּחַד לִקְוִים: יהושע ז ה
- תַּחֲנוּנִים וְדָבָר רָשׁ וְעִשִׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת: יהושע ז יח
- מִשְׁלִי יח כג
- וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיַּפְלֵל וַתַּעֲצֹר הַמִּגְפָּה:

- תהלים קו ל
- וַיְהִי הַמָּתִים בַּמִּגְפָּה אֶרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אֲלָף: במדבר כה ט
- וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶהָה אֲדֹנִי אֲלֹהִים לָמָּה הָעֲבַרְתָּ הָעֵבֶר אֶת הָעָם הַזֶּה אֶת הַיַּרְדֵּן לָתֵת אֹתָנֹו בְּיַד הָאֲמָרִי לַהֲאֲבִידֹו וְלֹא הוֹאֲלָנוּ וַנִּשָּׁב בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן: יהושע ז י
- וַחֲשֹׁב מִשָּׁה אֵל יי וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי לָמָּה הָרַעְתָּה לָעָם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי: שמות ה כב
- וַיֹּאמֶר יי אֵל יְהוֹשֻׁעַ קָם לָךְ לָמָּה זֶה אִתָּה נָפֹל עַל פָּנֶיךָ: יהושע ז י
- וְהָיָה בְּעֶבְרָכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן תִּקְיֶמוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מַצִּוֶּה אֲתִכֶּם הַיּוֹם בְּהֵרַ עֵיכֶל וְשָׂדֶת אוֹתָם בְּשִׂיד: דברים כו ד
- כְּאִשֶּׁר צִוָּה יי אֶת מֹשֶׁה עֲבָדוֹ בֶּן צִוָּה מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְכֹן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא הִסִּיר דָּבָר מִכָּל אֲשֶׁר צִוָּה יי אֶת מֹשֶׁה: יהושע יא טו
- וְעָשִׂיתָ לְעֵי וּלְמַלְכָּה

- וְהָיָה בַּהֲיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירְיֻחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לִגְגּוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלֹופָה בְּיָדוֹ וַיִּךְ יְהוֹשֻׁעַ אֶלָּיו
- וַיֹּאמֶר לֹא כִי אֲנִי שָׂר צֶבָא יי עֲתָה בָאתִי וַיַּפֵּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פְּנָיו אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מַה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל עַבְדּוֹ: יהושע ה יד

^[1] כאשר עשית ליריחו ולמלכה רק שללך ובהמתה תבזו לכם שים לך ארב לעיר מאחריה: יהושע ח ב

^[2] ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי ויפל יהושע אֶל פְּנֵיו אֶרְצָה וישתחו ויאמר לו מה אֲדֹנִי מדבר אֶל עַבְדּוֹ: יהושע ה יג